

PETER TIRPÁK
Prešov

PRÍPRAVA NA MANŽELSTVO AKO NUTNOSŤ A PRIORITA PASTORAČNEJ A KATECHETICKEJ ČINNOSTI CIRKVI

V posledných desaťročiach sa vonkajšie okolnosti, v ktorých sa človek nachádza a v ktorých žije, v mnohom zmenili. Prostredie, výchova, obdobie seba-realizácie, dospievania a mnohé iné atribúty sa v človekovi neustále menia. Podobne ako sa mení pohľad na stabilizáciu osobnosti (muža a ženy) v kontexte jej celoživotného smerovania, majú na mysli spôsob života. Vek, kedy sa uzatvárajú manželstvá, sa značne zvýšil, pribúda počet spolužití bez manželstva, predmanželské využívanie sexuality doslova vyprázdňuje zmysel zasnúbenia a manželskej vernosti. Manželstvo sa zredukovalo na súkromnú záležitosť bez akejkoľvek zodpovednosti a bez záväzkov voči spoločnosti. Alarmujúci počet rozvodov je následkom toho, že stále viac ľudí nemá skúsenosti bezpečného rodinného života a trvalých vzťahov, pretože im nebolo dopriate žiť vo fungujúcej rodine¹.

Nutnosť skvalitňovania prípravy na prijatie manželstva deklaruje tiež blahoslavený pápež Ján Pavol II. už na tradičnom stretnutí sa s členmi Apoštolského tribunálu Rota Romana, v ktorom charakterizuje problém pastoračného prístupu v rámci prípravy na manželstvo. Pripomína v ňom farárom a ich spolupracovníkom, aby príprava neprebíhala rutinne a byrokraticky. A hoci nedefinuje, ako sa majú vlastne pastoračne správať, čo ani nie je možné vzhľadom na to, že každý pár si vyžaduje svojím spôsobom špecifický prístup, predsa im kladie na srdce, aby predmanželskú prípravu vykonávali s vedomím, že snúbenci môžu práve v čase tejto prípravy objaviť prirodzené i nadprirodzené dobrá manželstva a následne sa usilovať ich aj dosiahnuť². V súvislosti s touto skutočnosťou sa

---

¹ Porov. J. MIKULÁŠEK, Příprava na manželství, „Časopis Bioetika“, 4 (2004) č. 3–4, 21.

² „I parroci e coloro che collaborano con loro in quest'ambito hanno il grave dovere di non cedere ad una visione meramente burocratica delle investigazioni prematrimoniali di cui il can. 1067. Il loro intervento pastorale deve essere guidato dalla consapevolezza che le persone posso-

zdôrazňuje tiež povinnosť Biskupských konferencií, aby sa postarali o vydanie Direktória pre pastoráciu rodín. V ňom bude treba predovšetkým určiť minimálny obsah, trvanie a metódu tzv. „prípravných kurzov“, kde by mali byť vo vzájomnej rovnováhe vieroučné, pedagogické, právne a lekárske zložky, ktoré sa týkajú manželstva, tak ako je to už opísané pri blízkej príprave³.

Predmanželská príprava pomocou rodín ide ruka v ruke s prípravou, ktorú ponúka pastoračná starostlivosť Cirkvi. Rodinné spoločenstvá, ako domáca cirkev, môžu byť nápomocné pri posilňovaní solidarity, pri budovaní zväzkov vzájomnej pomoci i pri výchove a vzdelávaní detí. V pastoračnej starostlivosti sa pomoc prejavuje hlavne v tom, aby sa manželským párom podala pomocná ruka pri vzájomnom prežívaní snúbeneckej a neskôr manželskej lásky a to v duchu zodpovednosti, vo vzťahu k požiadavkám, ktoré toto spolužitie má a aby slúžili životu. Pre tých, čo túžia prijať sviatosť manželstva s milovanou osobou, je príprava na tento čas skutočným *kayrós*, teda časom, keď Boh hovorí k snúbencom a učí ich vnímať povolanie k manželstvu a zároveň k odovzdávaniu života⁴.

Akoby súčasťou prípravy na manželstvo by mala byť istým spôsobom nová evanjelizácia. Tá nespočíva v „novom evanjeliu“ alebo v analýze ľudských potrieb, lež poukazuje na odkrytie daru, ktorý Boh dáva v čase príprav a teda do manželstva. Toto bohatstvo je predovšetkým sám Kristus, jeho osoba, lebo to on je láska, ktorá trvá večne (porov. 1 Jn 4, 7–9, Hebr 13, 8). Ak je viera v túto lásku slabá, dokonca takmer mŕtva, je potrebné ju oživiť, čo si vyžaduje trpezlivé vyučovanie, ktoré by vzbudzovalo a udržovalo živú vieru. Predovšetkým tam, kde sa okolie stalo vlašným vo viere, sa odporúča „cesta viery podobná katechumenátu“⁵ a odovzdávanie základných kresťanských právd, ktoré pomôžu upevniť a prehĺbiť vieru snúbencov. Práve v tomto spočíva už spomínaná nová evanjelizácia budúcich rodín. Cesta viery, spojená s novým prijímaním Božieho slova, zjavuje kresťanskej rodine jej pravú identitu, teda to, čím má byť podľa Božieho plánu. V tomto duchu môžeme povedať, že Božie slovo, v ktorom sa manželia navzájom utvrďujú a rastú, stojí na počiatku manželstva.⁶ Naproti tomu sa nezriedka stretávame s výrazným zhoršovaním situácie rodín, s „koróziou“ hodnôt manželstva. V mnohých, najmä vyspelejších krajinách, poklesol počet sobášov, naopak, stúpol počet rozvodov a rozlúk, ktoré prichádzajú

---

no proprio in quel momento scoprire il bene naturale e soprannaturale del matrimonio, ed impegnarsi di conseguenza a perseguirlo“ – JÁN PAVOL II, *Príhovor Rímskej rote zo dňa 29. 1. 2004*. http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/speeches/2004/january/documents/18.12.2006.

³ JÁN PAVOL II, Exhortácia *Familiaris consortio*, Trnava 1993, 66.

⁴ PONTIFICIO CONSIGLIO PER LA FAMIGLIA, *Preparazione al sacramento del matrimonio*, Città del Vaticano 1996, 6.

⁵ Porov. JÁN PAVOL II, Exhortácia *Familiaris consortio*, 66.

⁶ Porov. BENEDIKT XVI, Exhortácia *Verbum Domini*, Trnava 2011, 85.

do spoločného života neraz aj v kratšom časovom horizonte. Tieto poznatky akoby stavali pastoračiu pred veľmi dôležitú otázku a síce, či tí, ktorí chcú prijať sviatosť manželstva, sú dostatočne pripravení. V tomto duchu sa príprava chápe ako nevyhnutnosť⁷, ktorá má poukázať na dôležitosť a hodnotu manželstva, do ktorého povoláva Boh, ktorý je sám Láskou⁸.

Východiskovým bodom v príprave na manželstvo je vedomie, že Kristus mocou Svätého Ducha pozdvihol a povýšil manželský zväzok na sviatosť novej zmluvy, ktorá je počiatočným elementom kresťanskej rodiny ako domácej cirkvi, základom životnej bunky spoločnosti (AA 11) a svätýňou života (EH 92). V tomto všetkom je Kristus ženichom, ktorý je uprostred svojich (GS 18), je prameňom sily, takže kresťanské páry a rodiny nie sú osamelé ani opustené. To, čo nazývame prípravou, zahŕňa rozsiahly a náročný proces výchovy k manželskému životu, na ktorý sa treba dívať z hľadiska všetkých jeho hodnôt⁹. Keď sa pozeráme na súčasnú psychologickú a kultúrnu situáciu, javí sa príprava na manželstvo ako naliehavá nutnosť. Ide totiž o výchovu k úcte k životu, jeho ochrane. O výchovu „ľudu života a pre život“¹⁰.

Príprava na manželstvo, na manželský a rodinný život, má veľký význam pre dobro Cirkvi, pretože sviatosť manželstva predstavuje veľkú hodnotu pre celé kresťanské spoločenstvo a v prvom rade pre samotných manželov. Práve ich rozhodnutie je také závažné, že nemôže byť nepripravené, ani unáhlené. Je známe, že v minulosti sa mohlo pri príprave na manželstvo počítať s podporou spoločnosti, ktorá nielenže uznávala, ale aj podporovala manželstvo¹¹. Rozluky a zlyhania v manželstvách boli vo všeobecnosti čímsi neobvyklým a rozvod bol považovaný za ranu celej spoločnosti (GS 47). Dnes sa v mnohých prípadoch stretávame so značným úpadkom rodiny a s určitým druhom spochybňovania manželstva. Súčasný život priniesol aj nárast problémov, na ktoré duchovenstvo a farnosti neboli pripravené. Obchod a priemysel začal upriamovať pozornosť na ľudí a ponúkol im uspokojenie životných potrieb zabezpečením hmotných statkov. Tie neraz, na úkor morálnosti, zasiahli aj samotné budovanie hodnôt¹². V mnohých, hlavne ekonomicky vyspelých krajinách značne poklesol počet uzavretých manželstiev, pričom odstupom času nie je zriedkavosťou, že tento „fenomén“ prenikol aj na Slovensko. Prax potvrdzuje, že čoraz častejšie badat' uzatváranie manželstva v pokročilejšom veku, rastie počet rozvodov a rozlúk

⁷ PONTIFICIO CONSIGLIO PER LA FAMIGLIA, *Preparazione al sacramento del matrimonio*, 6.

⁸ Porov. W. SZEWCZYK, *Przygotowanie do małżeństwa*, Tarnów 2002, 32.

⁹ PONTIFICIO CONSIGLIO PER LA FAMIGLIA, *Preparazione al sacramento del matrimonio*, 13.

¹⁰ Porov. JÁN PAVOL II, *Encyklika Evangelium vitae*, Trnava 1995, 6; 78; 105.

¹¹ Porov. A. KRUNKOVÁ, *Ústavno-právna koncepcia manželstva v Slovenskej republike*, in: *Manželstvo v kánonickom práve*, red. F. ČITBAJ, Prešov 2009, 162.

¹² Porov. KONFERENCIA BISKUPOV SLOVENSKA, *Pastoračný a evanjelizačný plán Katolíckej cirkvi na Slovensku 2001–2006*, Bratislava, 44.

a to aj v prvých rokoch manželského spolužitia. Práve tieto fakty kňazov neustále nútia pýtať sa: „Je ten, kto vstupuje do manželstva, dostatočne pripravený?“ Problém a význam prípravy na manželstvo a na spoločný život, ktorý nasleduje, sa tak ukazuje ako pastoračná nevyhnutnosť, bez ktorej človek sám, spoliehajúc sa na seba, len ťažko zvládne krízu manželstva, s ktorou predtým nikdy nemusel bojovať¹³.

Dôležitým poznatkom v príprave na manželstvo má byť vedomie, že Ježiš Kristus povýšil manželstvo na sviatosť novej zmluvy. Takáto sviatosť zakladá kresťanskú rodinu ako domácu cirkev a základnú bunku spoločnosti (porov. AA 11). Význam prípravy na manželstvo a poslanie v ňom treba chápať ako cestu viery a lásky. Magistérium Cirkvi pripomína, že nutnosť prípravy spočíva aj v tom, aby súhlas manželov bol skutočne slobodným a zodpovedným úkonom (KKC 1632).

Príprava so sebou prináša rozsiahly a náročný proces výchovy k manželskému životu, na ktorý sa treba pozeráť z hľadiska všetkých jeho hodnôt. Ak berieme na vedomie stav dnešnej spoločnosti, v ktorej nechýba sekularizácia a konzumizmus, musíme prípravu na manželstvo prijímať ako naliehavú nutnosť, v ktorej snúbenci spoznávajú pravé hodnoty života tak osobného, ako aj spoločného a zároveň spoznávajú pôvodcu týchto hodnôt – Boha.

Ide tu predovšetkým o to, aby sa prešlo terajšiemu stavu, v ktorom je príprava detí a mládeže na manželstvo a rodičovstvo v rámci spoločnosti nesystematická a naviac nedocenená tak zo strany školy, ako aj zo strany rodičov. Najviac pozornosti sa venuje bezprostrednej forme prípravy na manželstvo vo farnostiach, kde je podmienkou pre prijatie sviatosti manželstva. Často však stráca svoju efektivitu bez napojenia na absentujúcu vzdialenú a blízku prípravu. Jednotlivé prístupy k bezprostrednej príprave na manželstvo navyše vykazujú výrazné rozdielnosti a nezohľadňujú duchovnú a vedomostnú úroveň, na ktorej sa snúbenci v čase prípravy nachádzajú. Starostlivosť Cirkvi v tejto oblasti sa preto stáva ešte naliehavejšou. Na jednej strane dochádza k obnove hodnôt a priprav na manželstvo, na druhej strane však stúpa počet tých, ktorí hodnotu manželstva nepoznajú alebo odmietajú a majú k nemu nedôveru, čo neraz zachádza tak ďaleko, že spochybňujú jeho dobrá a hodnoty (GS 48). Aj z týchto dôvodov blahoslavený pápež Ján Pavol II. konštatuje fakt, že „dnes je viac ako inokedy dôležité, aby sa mladí pripravovali na manželstvo a rodinný život“¹⁴. Pripomína tiež úlohu Cirkvi postarať sa o programy na prípravu manželstiev, odstránenie ťažkostí, ktoré doliehajú na mnohých manželov a skvalitniť tak vzrast a vznik dobrých manželstiev.

¹³ Porov. PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Rodina, manželství a „fakticky existující soužití“*, Praha 2001, 41–43.

¹⁴ JÁN PAVOL II, Exhortácia *Familiaris consortio*, 66.

Prakticko-pastoračný pohľad na spoločné stretnutia

Z praktického pohľadu sa príprava na prijatie sviatosti manželstva začína už vtedy, keď snúbenci prídu na príslušný farský úrad¹⁵ a oznámia svoj úmysel prijať sviatostné manželstvo. Úlohou kňaza je ich prijatie a zistenie potrebných náležitostí (ide o zápisnicu pred uzavretím sviatosti manželstva, ktorá je uchovávaná ad acta v archíve príslušnej farnosti), ako napr. či prijali iniciačné sviatosti a nemajú medzi sebou manželské prekážky. Ak ide napr. o miešané manželstvo, manželstvo uzavreté po druhýkrát či manželstvo pokrstenej a nepokrstenej stránky, resp. o iné prekážky, tieto náležitosti vybavuje kňaz pripravujúci snúbencov. Súčasťou zápisnice je dohoda o spôsobe ohlásenia ich úmyslu verejnému fóru veriacich prijať sviatosť manželstva. Táto forma je dôležitá preto, aby sa čím viac venovala pozornosť uzavrieť také manželstvo, ktoré môže byť svojou podstatou neplatné. Po podpísaní zápisnice (alebo vo vopred dohodnutom čase) by mala nasledovať krátka rozprava z vierouky a morálky, ktorá by odhalila prípadné nedostatky snúbencov. Jej cieľom nesmie byť dokazovanie nevedomostí, ale má slúžiť iba ako pomôcka pre pastoračného kňaza, ktorý tým zistí, odkiaľ sa majú ďalšie stretnutia odvíjať. K pastoračnej praxi sa odporúča starostlivá formácia snúbencov, pri ktorej treba dôkladne preveriť presvedčenie snúbencov prijať sviatostné manželstvo, aby tak neskôr nedochádzalo k pochybnostiam o platnosti manželstva. Takéto dôsledné rozlišovanie môže zabrániť tomu, aby emócie, citové vzplanutia či povrchné dôvody viedli mladých ľudí k prijatiu životného rozhodnutia (porov. LG 48).

Pri ďalších, vopred dohodnutých návštevách možno vysvetliť podstatu sviatosti manželstva a pokánia, s ktorou je manželstvo v úzkom vzťahu a ktorú prijímajú ešte pred uzavretím manželstva (KKC 1622). Pri stretnutiach sa nesmie zabúdať na to, že ich súčasťou majú byť aj rady, ako aplikovať vieru, morálku a samotné učenie Magistéria Cirkvi do spoločného života. Veľmi praktické je tiež využitie skúseností laikov, odborníkov v lekárstve a psychológii, ktorých prednášky na témy týkajúce sa manželského života môžu byť neoceniteľnou pomocou pri riešení mnohých manželských kríz. V závere by nemalo chýbať vysvetlenie obradu manželstva, aby tak snúbenci prežívali tento čas naplno. V procesnom charaktere manželstva¹⁶ je potrebné pochopiť, že obdobie prípravy nie je len obdobím skúšok, ale že sa má stať integrálnou súčasťou nastávajúceho manželstva.

O dôležitosti prípravy na prijatie sviatosti manželstva ako aj o spoločných stretnutiach snúbencov a kňaza nepriamo, aj keď s istotou, hovorí aj Kódex kánonov

---

¹⁵ CCEO (Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium) uvádza, že nahlásenie úmyslu prijať sviatostné manželstvo by malo byť v mieste bydliska ženicha, príp. nevesty a to podľa toho, ako to ustanovuje, resp. upravuje partikulárne právo. Zaužívanou praxou v prešovskej archieparcii na Slovensku je uzatváranie sviatostného manželstva pred farárom nevesty (Kán. 831 § 2).

¹⁶ Ide tu o dobu prípravy a trvania.

východných cirkví, ktorý pripomína dušpastierom ich povinnosť postarať sa o tých, ktorí chcú prijať manželský stav a to formou oboznámenia sa o zmysle kresťanského manželstva, o jeho znakoch jednoty a nerozlučiteľnosti a o vzájomnom vzťahu i o vzťahu k deťom¹⁷. Pri príprave na manželstvo sa v neposlednom rade má podieľať permanentná formácia. To znamená, že príprava k manželstvu má mať svoje pokračovanie aj po uzavretí manželstva. Príprava sa tak stáva formáciou, ktorá bude robiť človeka schopnejším rozdávať sa pre toho druhého. Dôležitosť obsahu formácie nesmie zakrývať dôležitosť jej ciest a prostriedkov¹⁸. Práca v skupine a v kolektíve sa pomaly dostáva aj do pastoračnej praxe. Dobrý výsledok závisí do značnej miery od spôsobu komunikácie, od jej povahy a rozsahu. K tejto forme stretnutia je nutná schopnosť decentrácie¹⁹.

Stupne prípravy na prijatie sviatosti manželstva

Zmienka o postupnosti prípravy na prijatie sviatosti manželstva sa nachádza už v jednom z dokumentov Druhého vatikánskeho koncilu, v ktorom čítame, že kňazi majú roznečovať a udržiavať medzi veriacimi horlivosť pri šírení evanjelia, využívajúc ovocie katechézy (porov. AG 39). Bližšie, aj keď azda nepriamo, sa o týchto predmanželských katechézách vyjadruje Kódex kánonov východných cirkví²⁰, ako aj Kódex cirkevného práva latinskej cirkvi.²¹ Cirkevné právo oboch obradov (východného i západného) vo svojich článkoch, dotýkajúcich sa pastierskej starostlivosti, dôrazne upozorňuje na to, aby sviatostné manželstvo predchádzala *katechéza* týkajúca sa práv a povinností oboch partnerov tak na spoločenskej, ako aj na sociálnej či náboženskej rovine. Z tohto hľadiska dnes existujú jednotlivé stupne prípravy na sviatosť manželstva: vzdialená, blízka a bezprostredná²².

a) vzdialená príprava – je tá, ktorá sa začína už od detstva, počnúc dospievajúcimi. Prebieha nielen v rodine, škole a formačných stretnutiach na akejkoľvek úrovni (farskej, dekanátnej a pod.) Odporúča to aj spomínaný Druhý vatikánsky koncil, v ktorom sa hovorí o tom, že „mladých treba predovšetkým v samej rodine vhodne a včas poučiť o vznešenosti, poslaní a prejave manželskej lásky, aby vychovaní v úcte k čistote mohli prejsť v primeranom veku od čestného zastúpenia do manželstva“ (GS 49). V tomto období prípravy si človek osvojuje a vníma hodnoty tak medziľudské ako i spoločenské, nevynímajúc

¹⁷ Porov. CCEO, kán. 783 § 1 a 776 §1 a §2.

¹⁸ Porov. A. SLODIČKA, *Genéza Cirkvi v kontexte fundamentálnej teológie*, „Theologo: teologická revue“ 9 (2007) č. 2, 10.

¹⁹ V tomto prípade ide o schopnosť „vyjsť zo seba“ a chcieť vytvoriť spoločenstvo.

²⁰ CCEO kán. 783 § 1.

²¹ CIC kán. 1063. <http://www.kbs.sk/?cid=1117699770> (15.5.2011).

²² Porov. JÁN PAVOL II, *Familiaris consortio*, 66.

sebaovládanie, sebaúctu a rešpekt voči osobe opačného pohlavia²³. Vzdialená príprava by mala dosiahnuť jeden cieľ: aby každý veriaci povolany na manželstvo pochopil, že ľudská láska vo svetle Božej lásky zohráva hlavnú úlohu. Ide tu o spojitosť v tom, že človek je povolaný na lásku a láska má svoj pôvod v Bohu²⁴. Tento cieľ je dosiahnutý vtedy, ak si človek jednotliviec osvojí a vžije kritériá pre správne posudzovanie hierarchie hodnôt a bude takto žiť (porov. 1 Sol 5, 21).

V pastoračnom vedení sa nesmie zabúdať na pomoc mladým, ktorí síce majú túžbu prechádzať prípravou na manželstvo, no nemajú dostatok síl postaviť sa a čeliť kritickému postojovi zo strany oponentov na sviatosť manželstvo. Tu treba pripomenúť, že kresťanský životný štýl, o ktorom svedčia kresťanské rodiny, je už sám o sebe evanjelizáciou a základom vzdialenej prípravy.

b) blízka príprava – v časovom slede sa blízka príprava na prijatie manželstva viaže s obdobím mladosti. Má blízky súvis s pastoračnou mládežou a nemožno ju od nej odlučovať, pretože práve ona má za úlohu utváranie vzájomných vzťahov. Pri hľadaní povolania mladým pomáha angažovanosť spoločenstva a zvlášť kňazov, čo musí mať svoj začiatok ešte pred zasúbením. Pri skúmaní povolania treba brať na zreteľ, že dnešní mladí ľudia často odkladajú uzavretie manželstva pre rôzne ťažkosti, napríklad tzv. „predĺženého dospievania“, ktoré znamená dlhšie zotrvanie v rodine. Ak by sme teda chceli zhrnúť formu bližšej prípravy do niekoľkých praktických bodov, nesmeli by sme zabudnúť na:

- vyjasnenie kresťanskej náuky o manželstve a rodine, opierajúc sa o dnešné mylné a neraz zavádzajúce svetské teórie, pričom toto vyjasnenie je nutné aplikovať už v katechézach pre mládež²⁵,
- priblíženie a objasnenie spoločného manželského života v oblastiach práva, rodiny so zreteľom na zodpovednosť a spoluprácu, na formáciu morálnych a náboženských čností, nezabúdajúc na kresťanskú výchovu,
- nutnosť byť otvorený pre spoločensko-liturgický život, prijímanie sviatostí, ktoré prijaté manželstvo posilňuje, zvlášť ak sa jedná o Eucharistiu, ktorá je obrazom rodinného spoločenstva²⁶,
- na prípravu k rodinnému apoštolátu, pri ktorom dochádza k vzájomnej spolupráci a budovaniu bratských vzťahov, pričom v nemalej miere tu zohrávajú úlohu aj združenia a hnutia povzbudzujúce duchovný rast kresťanskej rodiny.

²³ Porov. PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, Trnava 1996, 22.

²⁴ Porov. D. SLIVKA, *Človek ako dominantná téma biblického personalizmu*, in: *Dialóg kresťanstva a edukácie*, Ružomberok 2007, 103.

²⁵ Porov. JÁN PAVOL II, *Familiaris consortio*, 66.

²⁶ Porov. *Instrukcja Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim* (13.12.1989), 11, <http://www.kkbids.episkopat.pl/dokumenty/dlep/malzenstwo.htm> (15.5.2011).

c) bezprostredná príprava – je časovo zameraná na posledné mesiace a týždne pred sobášom. Aj keď sa príprava na manželstvo v niektorých prípadoch vidí nezmyselná (ide predovšetkým o pohľad jednotlivcov), skúsenosť učí, že tí, ktorí boli dobre pripravení na manželský život, si počínajú lepšie ako ostatní. Cirkev má preto použiť a využiť všetky spôsoby kázania a iné pastoračné prostriedky, aby riadne pripravila snúbencov na manželstvo²⁷. Súčasťou bezprostrednej prípravy je oboznámenie sa nielen so sviatostami prijímanými pred prijatím sviatosti manželstva²⁸, ale i s ostatnými, pretože práve sviatosti aplikujú Kristovu lásku i spásu, ktorú Boh ponúka človekovi. Je nanajvýš dôležité, aby snúbenci chápali tiež súvis medzi vlastným krstom a teda vzťahom s Kristom, aby tak vedení Svätým Duchom dokázali dôstojne a plodne žiť spoločný manželský život (KKC 1622). V závere bezprostrednej prípravy je zasa na mieste, ak kňaz vovedie snúbencov do praktickej časti vysluhovania sviatosti manželstva, pričom môže túto časť absolvovať priamo na mieste, kde bude manželstvo uzatvárané²⁹.

Nové víno – nové smerovanie Cirkvi

Jedným z prvkov, ktoré sú charakteristické pre Cirkev, je jej flexibilita. Cirkev reaguje na potreby človeka, čoho potvrdením bolo aj zvolanie Druhého vatikánskeho koncilu, ktorý bol prevažne pastoračným koncilom. Teda takým, ktorý hľadal riešenie a spôsob osobného priblíženia sa k človekovi. Duch tohto koncilu sa v Cirkvi prejavuje naďalej, čoho potvrdením je vytvorenie a vydanie Pastoračného plánu Katolíckej cirkvi na Slovensku. Tento dokument miestneho episkopátu podáva jasné pastoračné inštrukcie, dodržiavaním ktorých sa tak kňazi ako aj laici zúčastňujú na rozvoji a skvalitňovaní predmanželských katechéz, ktoré sú súčasťou tzv. predmanželských kurzov. Výhodou takýchto kurzov nie je len možnosť kvalitného odborného prístupu k príprave na manželstvo, ale aj prirodzené vytvorenie priateľstiev medzi snúbencami navzájom a polozenie základov spoločenstiev rodín, ktoré sa tak môžu po sobáši vytvoriť medzi mladými manželmi a rodinami zvlášť vo veľkých mestách. Koncepciu predmanželských kurzov rozpracovala Konferencia biskupov Slovenska a ich realizácia prebieha zvyčajne v diecéznych centrách pre rodinu, ktoré zriadili (zriadujú) miestni hierachovia podľa pastoračných potrieb. Hlavným cieľom projektu predmanželských kurzov je podporiť proces skvalitňovania prípravy na manželstvo na Slovensku podľa požiadaviek najnovšieho dokumentu Pápežskej

²⁷ A. GÜNTHER, *Morálna teológia III/a*, Rím 1996, 229.

²⁸ Ide o sviatosť zmierenia a Eucharistie.

²⁹ Podľa kánona 838 § 1 sa manželstvo uzatvára vo farskom chráme alebo s dovoľením miestneho hierarchu (či miestneho farára) na inom posvätnom mieste.

rady pre rodinu doplnením blízkej prípravy, ktorá vo všeobecnosti absentuje a to ponukou Kurzov blízkej prípravy na manželstvo.

Kurzy prípravy zvyčajne tvorí menšia skupina snúbencov (odporúčaný počet 5–7 párov), pravidelne sa stretávajúca v atmosfére dialógu, priateľstva a modlitby. Počas nich snúbenci v prítomnosti povereného kňaza prežívajú spoločenstvo počas slávenia Eucharistie a spoločného stolovania. Súčasťou stretnutí a formácie je dialóg a osobné svedectvo zo života kresťanských manželov, ktorí sú absolventmi náležitého formačného programu. Miesto na kurze je vyhradené aj pre odborníkov na jednotlivé oblasti, ktoré sú špecifické pre prípravu na manželstvo. Čo sa týka času kurzov, je treba povedať, že môže ísť o pravidelné stretávanie sa celej skupiny raz týždenne alebo stretnutia počas sobôt alebo nedeľ. V jednotlivých farnostiach je potrebné organizačne zabezpečiť tieto kurzy včasným informovaním a výzvou pre snúbencov, napr. na začiatku roka, vo farnostiach s väčším počtom uzatváraných manželstiev viackrát v roku. Odporúča sa tiež vzájomná spolupráca menších farností, kde sa spoja dve alebo viac farností pri príprave kurzu, pričom spájanie viacerých farností pre prípravu sa realizuje v koordinácii s konkrétnym Centrom pre rodinu, kde sa kurz uskutočňuje.

Týmto spôsobom je možné riešiť aj situáciu snúbencov, z ktorých jeden alebo obaja sú na zahraničnom, prevažne pracovnom pobyte a pred samotným sobášom nie sú dostatočne dlho doma na absolvovanie prípravy, ba niekedy ani na vybavenie potrebných formalít. Počet takýchto párov stúpa, preto prvým krokom je zabezpečiť, aby sa zapísali na prípravu už v čase známosti (aspoň s dostatočným predstihom pred sobášom, napr. rok). Ďalšou možnosťou je ponuka intenzívnych kurzov, ktoré by mohli absolvovať počas ich krátkeho pobytu doma, napr. týždňový kurz, niekoľko vikendových stretnutí, respektíve kurz so stretnutiami raz za mesiac. Počet stretnutí závisí vo veľkej miere od časových možností snúbeneckých párov a pastoračného tímu, keďže niektoré témy je možné spojiť³⁰.

Celej príprave kurzov musí byť venovaný potrebný čas a pozornosť. Kurzy nemajú byť príliš krátke, aby sa neobmedzovali na obyčajný formalizmus. Preto je potrebné pri stretnutiach podať dobrý a jasný výklad tém, pričom ich podrobné rozpracovanie je úlohou pastoračného centra pre rodinu a tímu, ktorý kurz vedie. Podľa Konferencie biskupov Slovenska, konkrétne podľa sekcie pre rodinu, sa ciele projektu (kurzov) dajú priblížiť v týchto bodoch:

- posilniť čas blízkej prípravy na manželstvo ponukou kurzov prípravy na manželstvo,

---

³⁰ Porov. KONFERENCIA BISKUPOV SLOVENSKA, *Pastoračný plán Katolíckej cirkvi 2007–2013*, Trnava 2007, 37–39.

- ponúknuť kurzy blízkej prípravy na manželstvo mladým ľuďom v čase aspoň 1 rok pre sobášom,
- snúbencom, ktorí neabsolvovali blízku prípravu na manželstvo, ponúknuť kurz v rámci bezprostrednej prípravy,
- zapojiť čím viac do kurzov blízkej prípravy manželov a odborníkov v oblasti prirodzeného plánovania rodičovstva, výchovy a vzťahov v manželstve,
- vytvoriť v diecézach pastoračné skupiny zložené z kňaza, manželských párov a odborníkov, ktoré by viedli kurzy prípravy na dekanátnych úrovniach,
- pripraviť v roku 2009 v každej diecéze minimálne jeden pilotný Kurz blízkej prípravy na manželstvo³¹.

Spomenuté ciele sa dosahujú prostredníctvom vopred pripravených dvanásťich tém, na ktorých spoločne participujú kňaz, psychológ, lekár a manželský pár. Podľa odporúčania Pápežskej rady pre rodinu sa v už prebiehajúcich kurzoch objavujú tieto témy:

1. téma – Predstavenie kurzu, zoznámenie, dôležitosť prípravy
2. téma – Povolanie k manželstvu, predpoklady dobrého vzťahu a manželstva
3. téma – Ľudská sexualita, rozdielnosť a doplnkovosť muža a ženy
4. téma – Podoby lásky a jej úrovne
5. téma – Starostlivosť o manželstvo, komunikácia, ťažkosti
6. téma – Kresťanská viera
7. téma – Kresťanská mravnosť ako odpoveď človeka na Božie volanie
8. téma – Kresťanský štýl v rodine – život viery a modlitby
9. téma – Zodpovedné rodičovstvo, prirodzené metódy plánovania rodičovstva
10. téma – Príprava na rodičovstvo a výchovu detí
11. téma – Sviatosti všeobecne, sviatosť manželstva, manželský sľub
12. téma – Záverečné zhodnotenie kurzu³².

Manželské spoločenstvo je svojou prirodzenou povahou, ako nás učí Cirkev, zamerané na tri dobrá. V prvom rade je to dobro samých manželov. Až potom prichádza na rad plodenie a výchova detí, ktorá dosť presne ukazuje, aká je ich vzájomná úcta a láska. Či je to láska trpezlivá a dobrotivá, zbavená závidosti, vystatovania a hnevu. Všetky tri dobrá patria podstatne k manželstvu, ale nemožno ich zameniť, čo sa často stáva aj v kresťanských manželstvách³³. Po Bohu sú si manželia najbližší. Jeden pre druhého sú darom a preto majú aj najväčšiu zod-

³¹ KONFERENCIA BISKUPOV Slovenska, *Ciele projektu prípravy na manželstvo*, <http://www-rodina.kbs.sk/Projekty-past-planu/Kurzy-pripravy-na-manzelstvo/Ciele-projektu/> (20.5.2011).

³² KONFERENCIA BISKUPOV Slovenska, *Témy predmanželských kurzov*, <http://www.rodina.kbs.sk/Projekty-past-planu/Kurzy-pripravy-na-manzelstvo/Temy-stretnuti/> (20.5.2011).

³³ Porov. A. SLODIČKA, *Theologia dogmatica catholica de sacramentis et eschatologia*, Prešov 2005, 60.

povednosť jeden za druhého pred Bohom a spoločnosťou za ľudský a kresťanský život. Posilňovaní Božím duchom majú úlohu, „aby sa každodenne čím dokonalejšie zjednocovali na všetkých rovinách: tiel, pováh, srdce, rozumu, vôle a duši, a tak zjavovali Cirkvi a svetu nové spoločenstvo lásky, ktoré je darom Kristovej milosti“³⁴. Spomínaná exhortácia je preto akoby smerovaním k novému vínu – k novému pohľadu na pastoračiu snúbencov, ktorú nám Cirkev prostredníctvom svojich aktivít ponúka.

Preparing for Marriage as a Necessity and Priority of Pastoral and Catechetical Activities of the Church

Summary

Preparing young people for the sacrament of marriage is more important in modern times than ever before. In some countries it is the family itself which according to ancient customs pass forward values regarding marriage and family life. However the changes that have taken place in modern societies require Church (in addition to the families) to participate on the premarital preparation.

The effort of the submitted paper is to help perceive the period of preparation for marriage as a time in which God acts in order to help build between male and female intimate communion of life and love.

---

³⁴ Porov. JÁN PAVOL II, *Familiaris consortio*, 19.